

Dato: 19.05.2014

Til stades:	Margot Bertheussen, leiar (Hordaland) Kåre Ystanes, nestleiar (Hordaland) Martin Monrad Reigstad (Hordaland) Jette Lunemann Hansen (Hordaland) Anne-Karin Davidsen (Hordaland) Arne Gunnar Trædal (Hordaland) Dagfinn Vik (Hordaland) Ingeborg Borgen Takle, rådgjevar (Hordaland) Sven Hove, leiar (Rogaland) Oddrun Strand Rangnes, nestleiar (Rogaland) Sverre Mauritzen (Rogaland) Anna C. B. Steen (Rogaland) Kjell Sund (Rogaland) Tove Fiskaaen (Rogaland) Johan Risa (Rogaland) Chalotte Rosenberg Kristensen, rådgjevar (Rogaland) Eivind Skjerven, leiar (Sogn og Fjordane) Rønnaug Holmøy, nestleiar (Sogn og Fjordane) Harald Kåre Ekroll (Sogn og Fjordane) Anita Nybø (Sogn og Fjordane) Kristoffer Skjolden (Sogn og Fjordane)		
Forfall:			
Emne:	Referat frå studietur til Island - fylkeseldreråda	Sak:	2014/557-30
Møtetid:	4.-8. mai 2014	Møtestad:	Reykjavik, Island

Møteleiar: Eivind Skjerven, leiar Sogn og Fjordane
Referent: Chalotte Rosenberg Kristensen, Rogaland og Ingeborg Borgen Takle, Hordaland

Fylkeseldråda i dei tre fylka, Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane, har kvart år eit felles møte, og ein har forsøkt å sjå til at eit av desse er i utlandet kvar valperiode. I 2014 var det Sogn og Fjordane sitt ansvar å arrangere møtet, og det vart lagt til Reykjavik, Island.

Programmet var som følger:

Oppsummering program:

Dag 1

15:25 Lander på flyplass Reykjavik. Avreise i eigen buss til Blå Lagune og deretter hotellet.

16:50-17:00 Komer til Blå Lagune.

18:30 Avreise frå Blå Lagune til hotellet.

20:00 Middag hotellet

Dag 2

Frukost

09:00 Avreise for turen til Borgarfjordur.

Ca. 10:30 Besøk på eldresenter i Borgarnes

- Vi køyrer vidare via Deildartunguhver –Europas største varmtvatns kjelde-

Ca. 12:30 Ankomst Reykholt, Snorrastofa. Stopp her i ca. 2 timar.

- På heimvegen skal vi sjå både Hraunfossar og Barnafoss før vi køyrer tilbake til Reykjavik. Om det er ønskjeleg stoppar vi på Álafoss ullfabrikkutsal i Mosfellsbæ; Ein kan gjere gode kjøp av ullklede/pledd.

Ca. 17:00-18:00 Komer til hotellet i Reykjavik

18:00 Fellesmøte med dei tre råda

19:30 Felles middag på hotellet etter ein innhaldsrik dag.

Dag 3 „Fagdag“ i Reykjavik

08:30 Avreise hotellet

Kl 09.00 – 10.00 Besøk på velferdsministeriet

- Orientering om organisering av eldreomsorgen på Island v/ Bryndis Thorvaldsdottir

Kl.10.30 -13/14 Besøk på Mørk sjukeheim og eldrebustader. Lunsj.

Omvising med orientering på engelsk av styreleiar Gisli Pall Palsson.

Ca. kl. 14:30 er vi ferdige med det faste programmet og dagen står til fri disposisjon for å sjå sentrum, handle eller gå tur i området rundt hotellet. Dei som vil kan gå av bussen i sentrum, ev. sitte på med bussen tilbake til hotellet.

19:40 Avreise med transfer opp til Restaurant Perlan.

20:00 Felles avslutningsmiddag.

Dag 4

Frukost til dei som vil før avreise.

05:00 Avreise til flyplassen.

Referatet vil berre helde seg til den faglege delen av turen. Diverse framføringar som vart gjort vert lagt ved referatet.

Punkt 1 Besøk på Brakarlid sjuke- og pleieheim i Borgarnes.

Vi vart møtt av formann i stiftinga som driv sjukeheimen, Magnús B. Jónsson, rådmann i Borgarnes kommune, Páll S. Brynjarsson, direktør for heimen, Björn Bjarki Þorsteinsson og sjukepleiar Jórunn María Olafsdóttir.

Leiar i stiftinga for Brakarlid sjuke- og pleieheim gav ein god innføring i historie og status til heimen, godt hjulpet av direktøren. Det var kvinneforeininga i Borgarnes som samla saman midla til å få opp den første avdelinga på det som da var eit pleieheim, og siste tilbygget vert gjort i 2012. Nå er heimen 5 000 kvadratmeter, kor kvar bebuar har 35 kvadratmeter og det er eit fellesrom i kvar etasje. Det er 70 plassar på pleieheimen og 4 plassar på dagheim. Det er ikkje per i dag ein avdeling for bebuarar med alzheimers, men det kan leggjast til. Det har vore vurdert å knytt til seg nokre bustader der brukarar kan bu utanfor heimen, men det er ikkje realisert enda.

Brakarlid vert i hovudsak statleg finansiert, men får noko finansiering til drift frå kommunen. Den statlege finansieringa er basert på talet brukarar, og kva type brukarar dei er har ulik takst. For bebuarane er kostnaden avhengig av storleiken på pensjonen, og det er stiftinga som krevjar inn betaling frå bebuarane.

Plassane er behovsprøvd og det er ein nemnd av fagfolk som bestemmer kven som kjem først i køen. Dette kan og endre seg om det kjem søkjarar som har større trong til plass enn dei som allereie står i køen.

Eldreråda fekk ein omvising på heimen, samt ein kort guida tur gjennom Borgarnes av rådmannen.

Rådmann Páll S. Brynjarsson, dagleg leiar Jorunn María Olafsdóttir og styreleiar Magnus B. Jonsson.

Punkt 2 Fellesmøte for dei tre råda

Det var ønskjeleg å ha eit fellesmøte for dei tre råda når ein var samla på same stad og følgjande agenda vart føreslått:

1. Mandat til dei tre ulike fylkeseldreråda
2. Budsjettet for 2014 for dei tre ulike fylkeseldreråda
3. Saker på Landskonferansen 2014 i Drammen 20. 22.mai
4. Vestlandsamlinga 2015
5. Ymse

1. Mandat til dei tre ulike fylkeseldreråda:

Rogaland (2010) og Sogn og Fjordane (1992) har både vedtekne mandat for rådet sitt arbeid. Mandat for eldrerådet i Hordaland er planlagt å verte vedteken i 2014. Alle mandata er basert på loven om råd for eldre frå 1992, samt rundskriv A-32/2007 Rundskriv om kommunale og fylkeskommunale eldreråd frå Arbeids- og sosialdepartementet.

Det er berre Hordaland som har eit arbeidsutval, beståande av leiar, nestleiar og sekretær, som førebuar sakane til neste møte, samt tek seg av sakar som ikkje kan vente til neste rådsmøte. I Rogaland tek leiar og sekretær seg av dette, men utan at det er ein formell ordning. Sogn og Fjordane ventar framleis på å få avklart sekretærsituasjonen. Dei har ikkje arbeidsutval, men er og berre 5 medlemar, noko som gjer det mindre hensiktsmessig. Dei to andre fylka har 7 medlemar.

2. Budsjettet for 2014 for dei tre ulike fylkeseldreråd

Alle tre råda har eit budsjett, men det kan ikkje utan vidare samanliknas. Hordaland får berre dei midlane som ligg i budsjettet kvart år, medan Rogaland har budsjett på 200 000 kr. Sogn og Fjordane har eit særst lågt budsjett, når kostnader til sekretariat er trekt frå sit dei igjen med 92 000 kr til drift av rådet. Dei ønskjer å sette opp eit meir detaljert budsjett for å vise fylkestinget kvifor dei treng meir midlar, og ønskjer å ta utgangspunkt i Hordaland sitt budsjettoppsett.

3. Saker på Landskonferansen 2014 i Drammen 20.-22. mai

Alle tre råda skal delta på landskonferansen 2014 i Drammen, og er spent på å vere med på eit spennande program. Råda ønskjer å samarbeide under møtet.

4. Vestlandsamlinga 2015

Det vart bestemd at vestlandssamlinga for 2015 vert heldt i Hordaland, og fylkeseldrerådet i Hordaland ser fram i mot å vere vertskap med glede.

5. Ymse

Dagfinn Vik, som er representant frå fylkeseldreråda i Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane i brukarutvalet i Helse Vest, vart bedt om å orientere råda frå brukarutvalet. Det var eit ønskje om å få tilgang til referata frå møta i brukarutvala og Dagfinn orienterte om at desse er å finne på internett. Her er adressa: <http://www.helse-vest.no/omoss/brukerutvalg/Sider/side.aspx>. I inneverande periode har medlemen i brukarutvalet i Helse Vest vore frå Hordaland og vara for han vore frå Sogn og Fjordane. I neste periode vil derfor Rogaland utnemne medlem og Hordaland utnemne varamedlem.

Punkt 3. Besøk på Vælfærdsministeriet

Her vart vi møtt av ekspedisjonssjef Sveinn Magnusson, kommunikasjonssjef Margrét Erlendsdóttir og Bryndís Magnúsdóttir. Der var og Heiður Margrét Björnsdóttir og Siv Friðleifsdóttir. Siv var altingsrepresentant i åra 1995 - 2013 og helseminister frå mars 2006 til mai 2007.

Foredraga ligg vedlagt.

Island har i praksis berre stat og kommune. På fylkesnivå har dei berre sysselmann, som kan samanliknast med vår fylkesmann. Det vil seie at stat har mykje meir ansvar enn i Norge.

Ein oppmoding frå Island var at eldreråda bør jobbe meir med konseptet kultur og helse, og det tek råda med seg vidare.

Frå møtet med Vælfærdsministeriet.

Punkt 4. Besøk på Mørk sjukeheim og eldrebustader

Råda vert tekne i mot av Gisli Pall Palsson, styreleiar for Mørk. Han er tredje generasjon styreleiar for denne sjukeheimen.

Mørk sjukeheim er ein moderne institusjon som vart opna i 2010. Sjukeheimen har plass til 110 bebuere.

Gisli Pall Palsson synte fram ein presentasjon av institusjonen og deretter fekk råda ei omvising på sjukeheimen. Kvar avdeling (enhet) hadde 10 bebuarrom som både var store og funksjonelle. Mange fellesrom som både var lyse og fine. Overalt på sjukeheimen synte tydeleg at her var det lagt stor vekt på omsorg og trivsel på dei eldre sine premisser. Dei eldre skulle oppleve og ha kjensle av at dette var ein heim for den einskilde bebuar.

Råda var imponert både av standar på institusjonen og den holdning og handsaming av dei eldre på sjukeheimen.

Like ved sjukeheimen var det bygd eldrebustader over fleire plan. Bustadane hadde ein sers høg standard. Eldre over 60 år kunne leige eller kjøpe seg inn i bustaden. Basseng var under bygging i underetasjen.

Råda vart invitert til lunsj før vitjinga ved Mørk sjukeheim vart avslutta.

Vedlagt er presentasjon frå Gisli Pall Palsson.

Mørk sjukeheim og eldrebustader.

Til sist

Fylkeseldreråda takker alle for varm velkomst og gjestfrihet. Alle steder vart vi møtt med smil og godt førebytte fagfolk. Studieturen gav godt faglig utbytte og Islands natur og kultur gav studieturen ekstra utbytte og oppleving.

Leiarane i fylkesledreråda saman med leiar for Mørk og dei to sjukepleiarane som deltok på rundturen.

Eivind Skjerven
*Leiar,
Sogn og Fjordane fylkeskommune*

Margot Bertheussen
*Leiar,
Hordaland fylkeskommune*

Sven Hove,
*Leiar,
Rogaland fylkeskommune*

Ingeborg Borgen Takle
*Rådgjevar,
Hordaland fylkeskommune*

Chalotte Rosenberg Kristensen
*Rådgjevar,
Rogaland fylkeskommune*

Organisering av eldre omsorg

Skipulag í þjónustu við aldraða

Organization of geriatric

Besök fra eldreråde i Rogaland, Hordaland, Sogn og
Fjordane - Norge

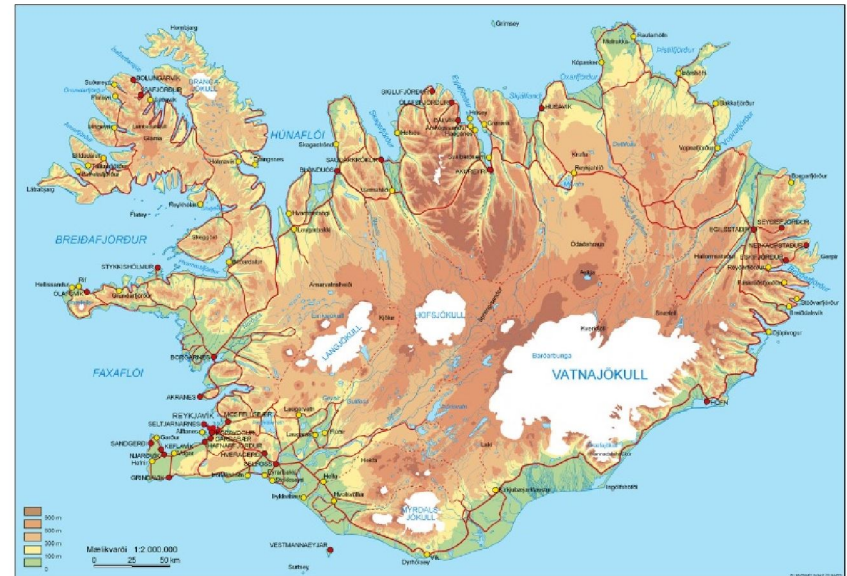
Bryndís Þorvaldsdóttir, Special Advisor
Department of Health Services

General information on Iceland (1/2)

Iceland is 103,000 square kilometres in area

- Most built-up areas are around the coastline
- The coastline is 4,970 km in length
- About 2/3 live in the capital region
- Relatively young population
- People are defined to the elderly at age 67
- 76 municipalities
- Two administrative levels; local and national

General information on Iceland (2/2)

- » Independence; 1918
- » Establishment of the republic; 1944
- » Parliamentary democracy
- » Currently six political parties are represented in the Althingi
- » 63 elected members
- » The Progressive Party and the Independents Party form the ruling coalition since April 2013

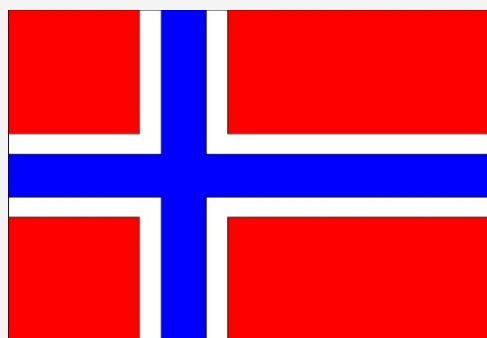
Thingvellir

Iceland - Island

Area	103.000 km ²
Pop.	0,32 million
65+	12,9% - (2013)
80+	3,6% - (2013)

Norway – Norge

Area	385.252 km ²
Pop.	5.1million
65+	13,3% - (2013)
80+	4,8% - (2013)

The Ministry of Welfare

MINISTRY OF WELFARE

7. maí 2014

The Ministry of Welfare

- » Established three years ago, January 1st 2011, on the basis of two Ministries; the Ministry of Health and the Ministry of Social Affairs and Social Security in accordance with Act no. 121/2010.
- 34 Agencies
- 85 Employees
 - About 75% are women and 25% are men
 - Nearly 80% of the employees have degree from university, about 60% with master and 5% with doktor.
 - Mean age about 51 year.

The Ministry of Welfare – two Ministers

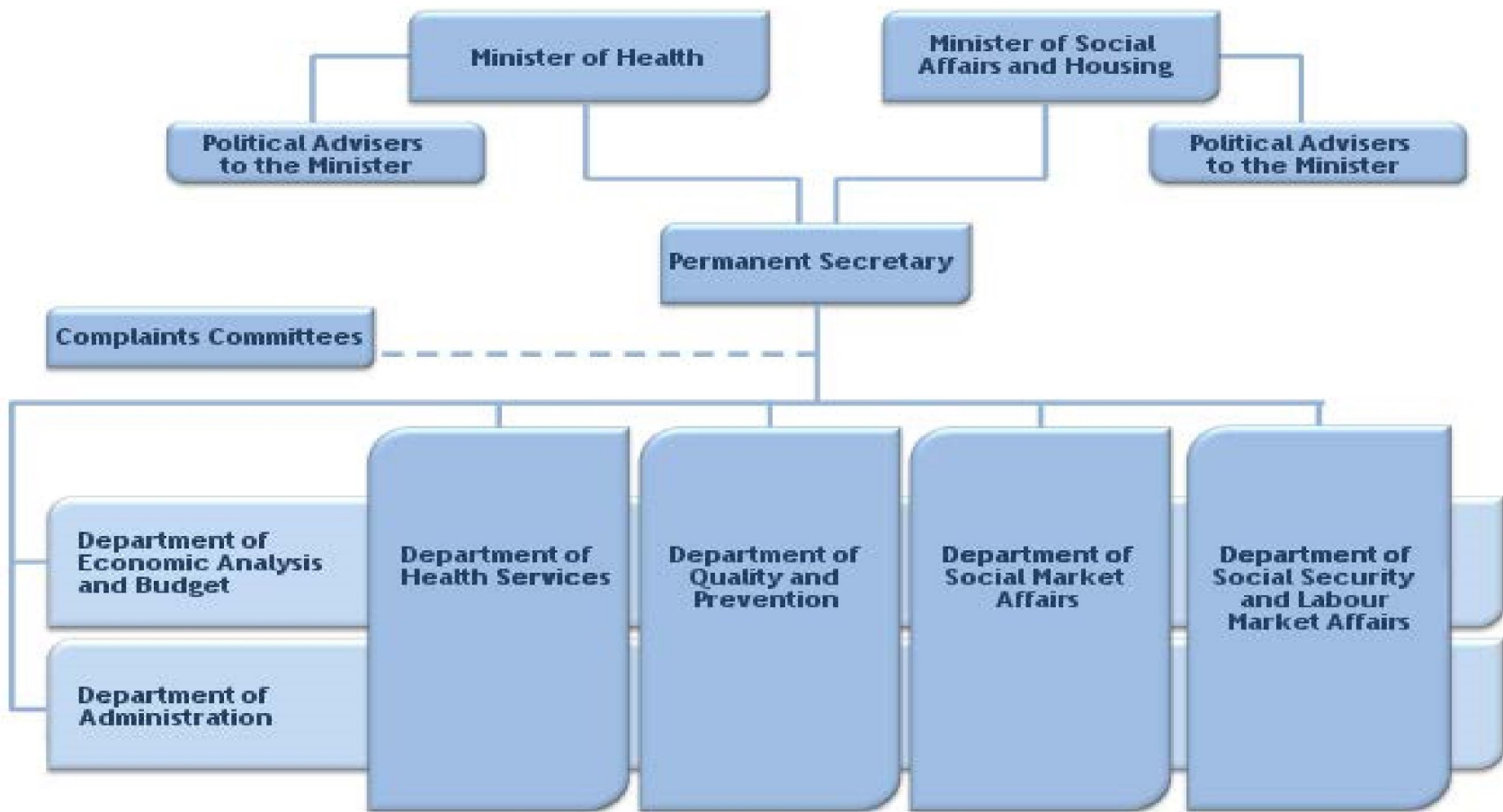
» The Minister of health is
Mr. Kristján Þór Júlíusson

» The Minister of social affairs and
housing is Mrs. Eygló Harðardóttir

Organizational Chart of the Ministry of Welfare

Main tasks...(1)

The Ministry has the responsibility for administration and policy making of health, social affairs and social security in Iceland as prescribed by law, regulations and other directives.

Administration and policy of health and health insurance issues:

- public health
- elderly care
- nursing homes
- operation of hospitals
- health centers and other health services providers
- pharmaceutical affairs
- patient rights
- health insurance

Government offices

Main tasks...(2)

Main tasks:

- social welfare
- social insurance
- housing
- household debt
- family affairs
- social services of the municipalities
- refugees and immigrants
- gender equality
- labour market issues
- affairs of the disabled

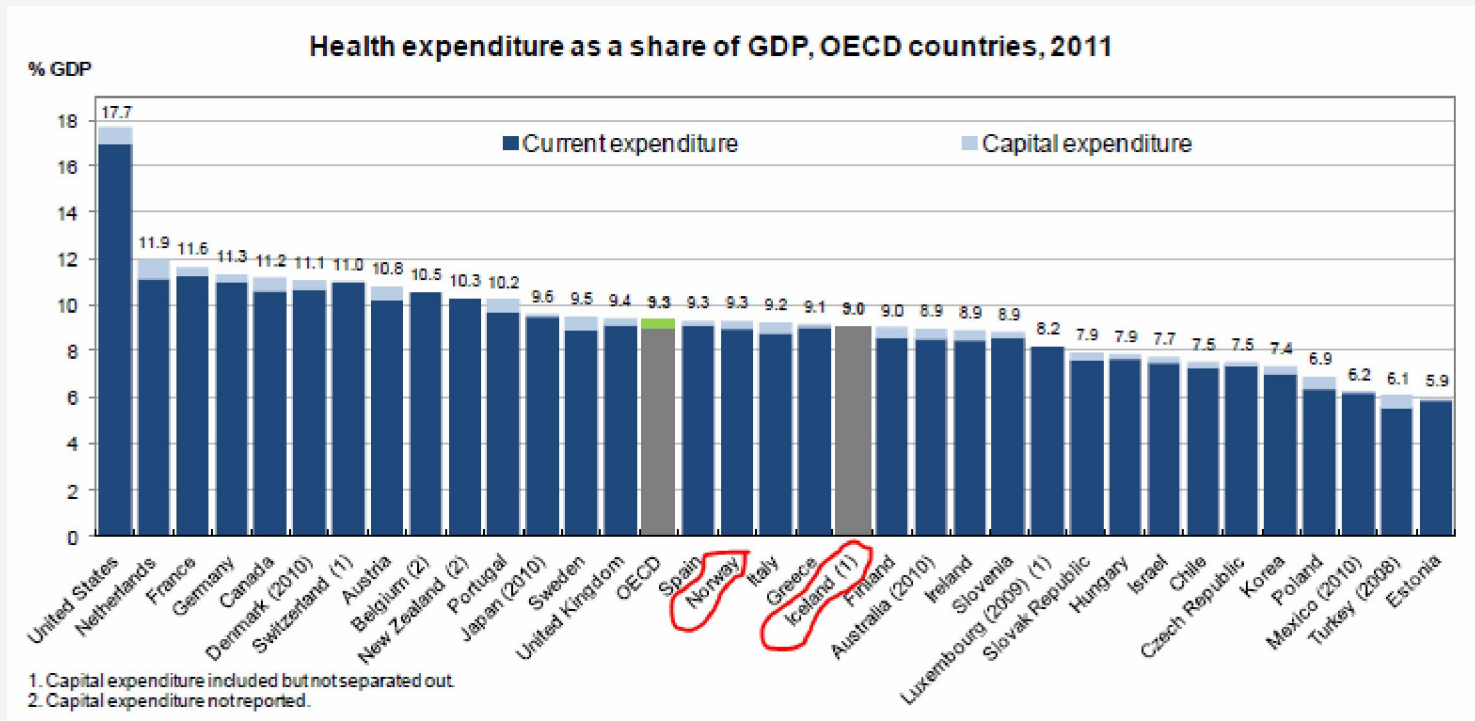

The Directorate of Health

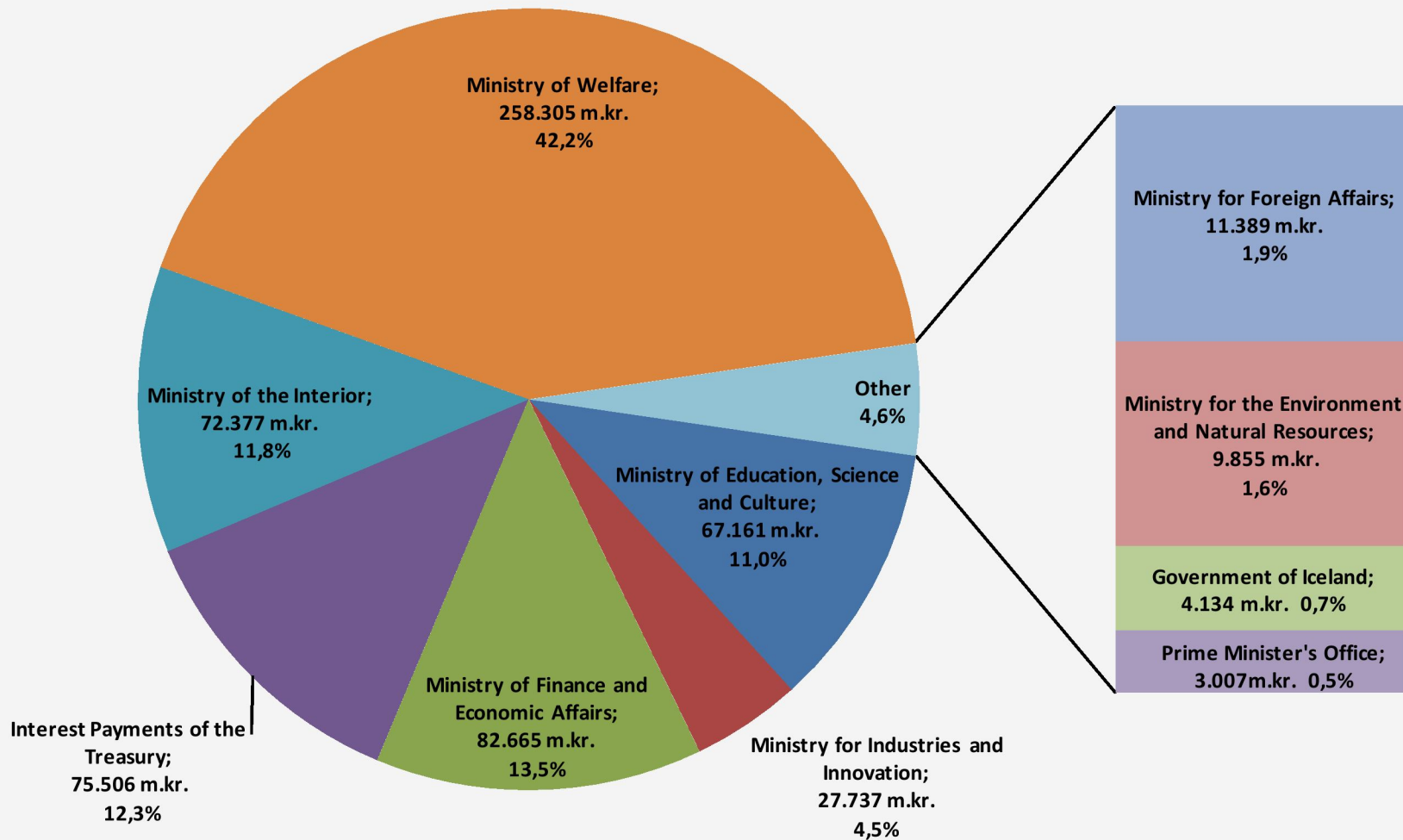
OECD Health Data 2013 -total health spending

- » Year 2011 - OECD average – 9,3%
 - Iceland - 9,0%, slightly below the OECD average (down from 9,3% in 2010)
 - Norway – 9,3%

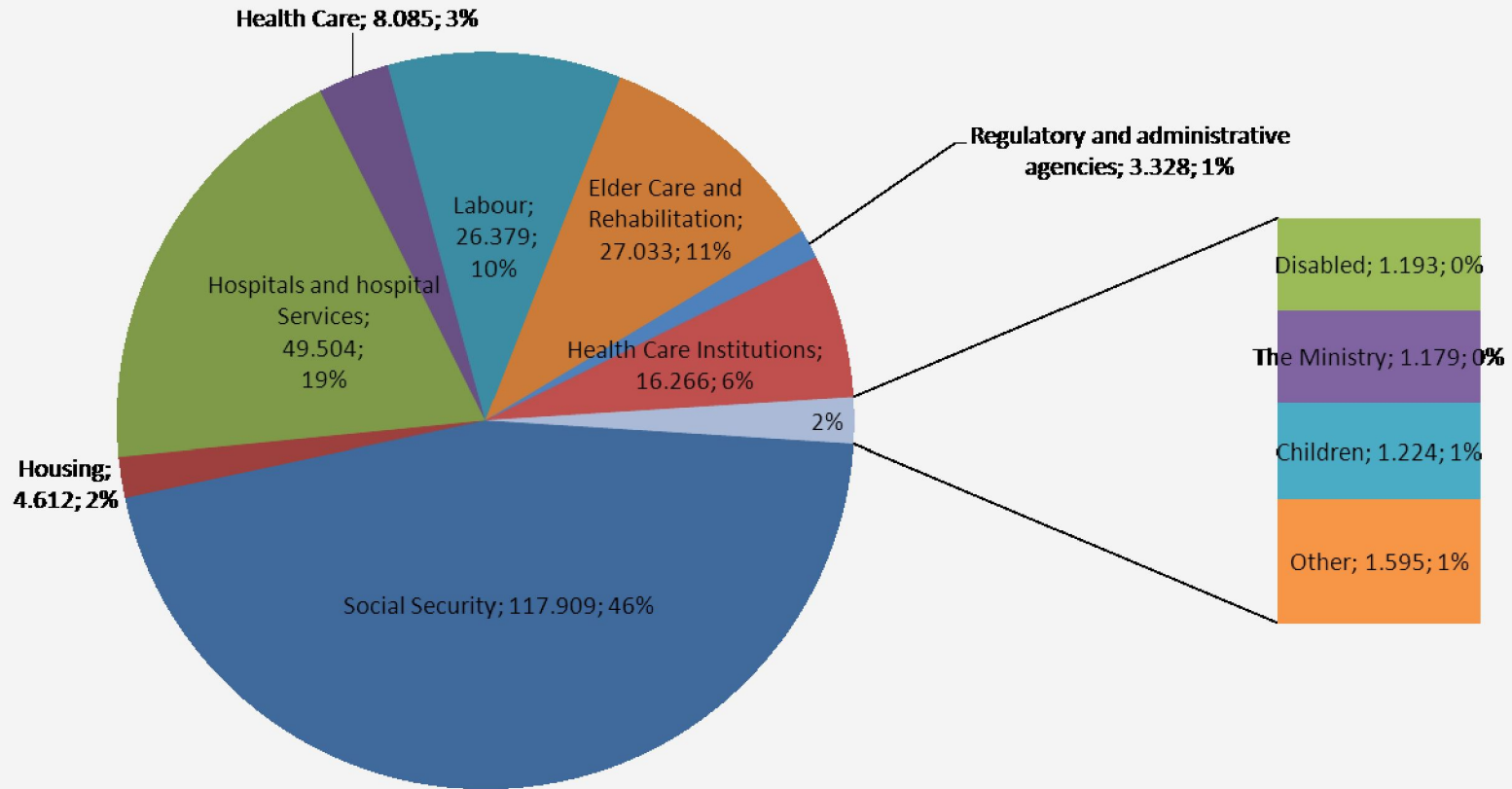

Total Government budget 2014

Fjárhæðir og hlutfall heildarútgjalda.

Ministry of Welfare- expenditures categories

Ministry of Welfare- expenditures categories

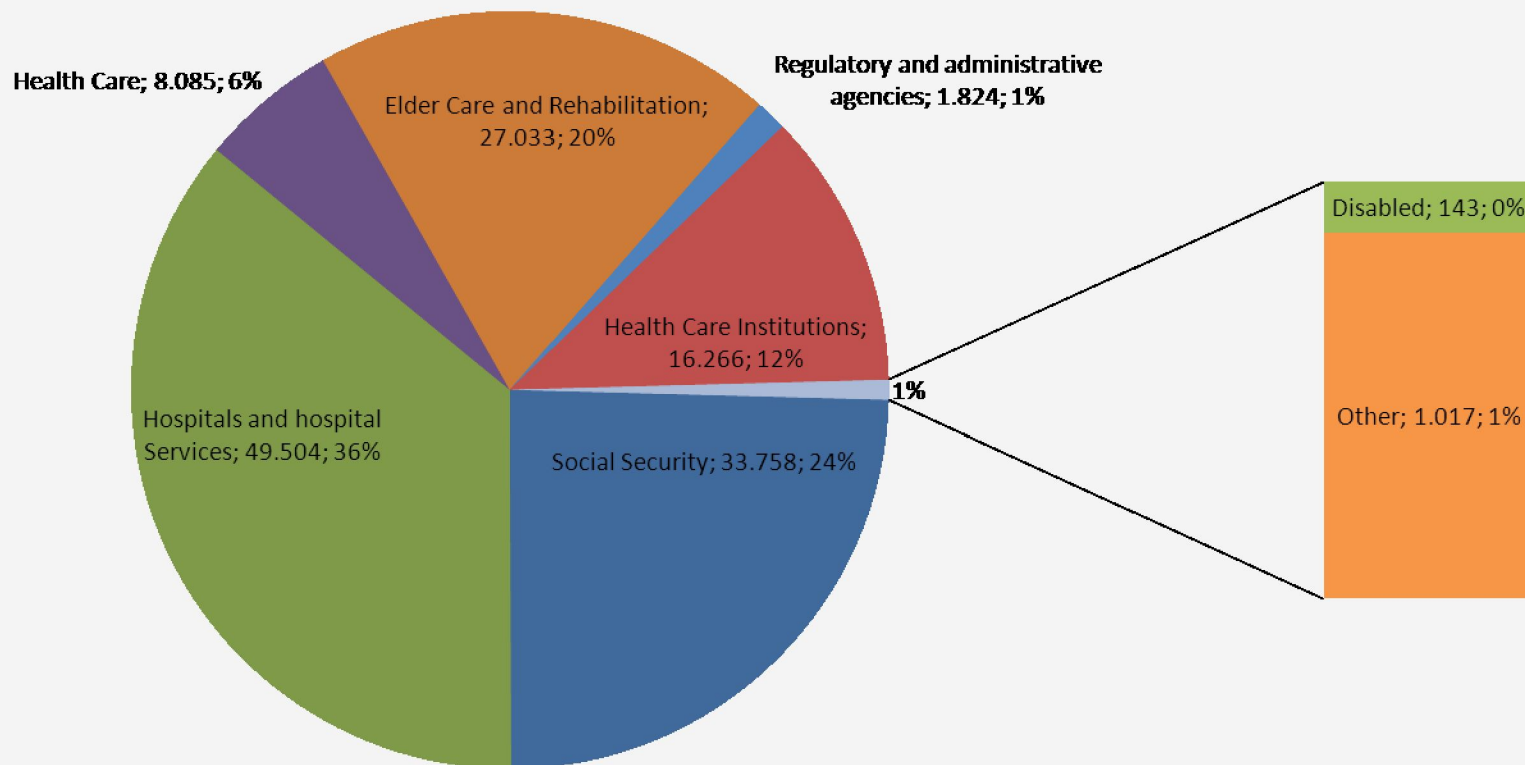
Velferðarráðuneyti - fjárlög 2014.

Útgjöld til málaflokka. m.kr.	VEL	FEL	HBR
Ráðuneyti	1.179	258 1)	
Tryggingamál	117.909	84.150	33.758
Sjúkrahús og sérstæð sjúkrahúspjónusta	49.504		49.504
Heilsugæsla	8.085		8.085
Heilbrigðisstofnanir	16.266		16.266
Eftirlits- og stjórnsýslustofnanir	3.328	1.504	1.824
Annað	1.595	578	1.017
Málefni aldraðra og endurhæfing	27.033		27.033
Málefni fatlaðra	1.193	1.050	143
Málefni barna	1.224	1.224	
Vinumál	26.379	26.379	
Húsnæðismál	4.612	4.612	
Samtals	258.305	119.754	137.630

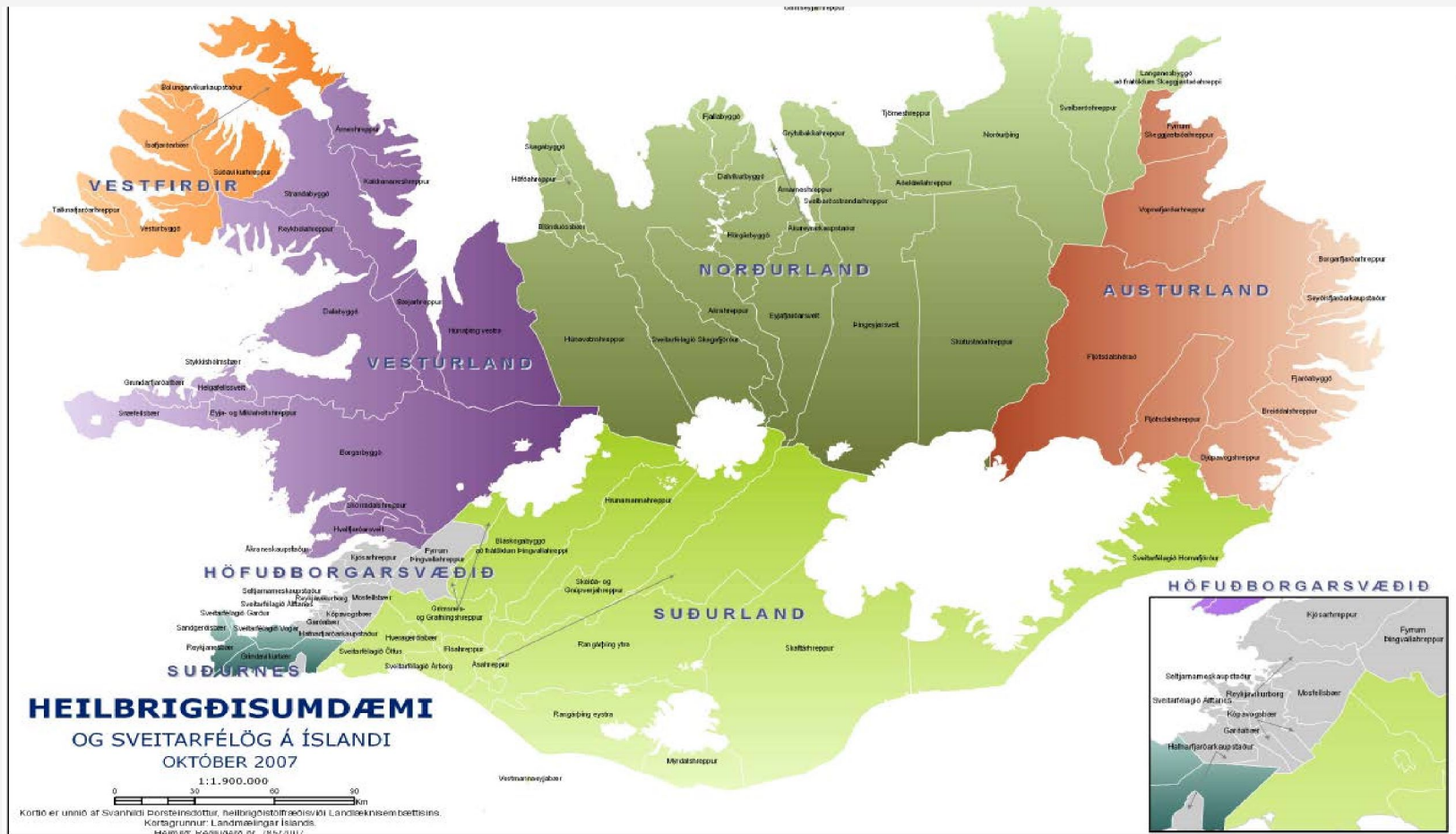
1) Úrskurðar-, kærunefndir og aðgerðaráætlanir.

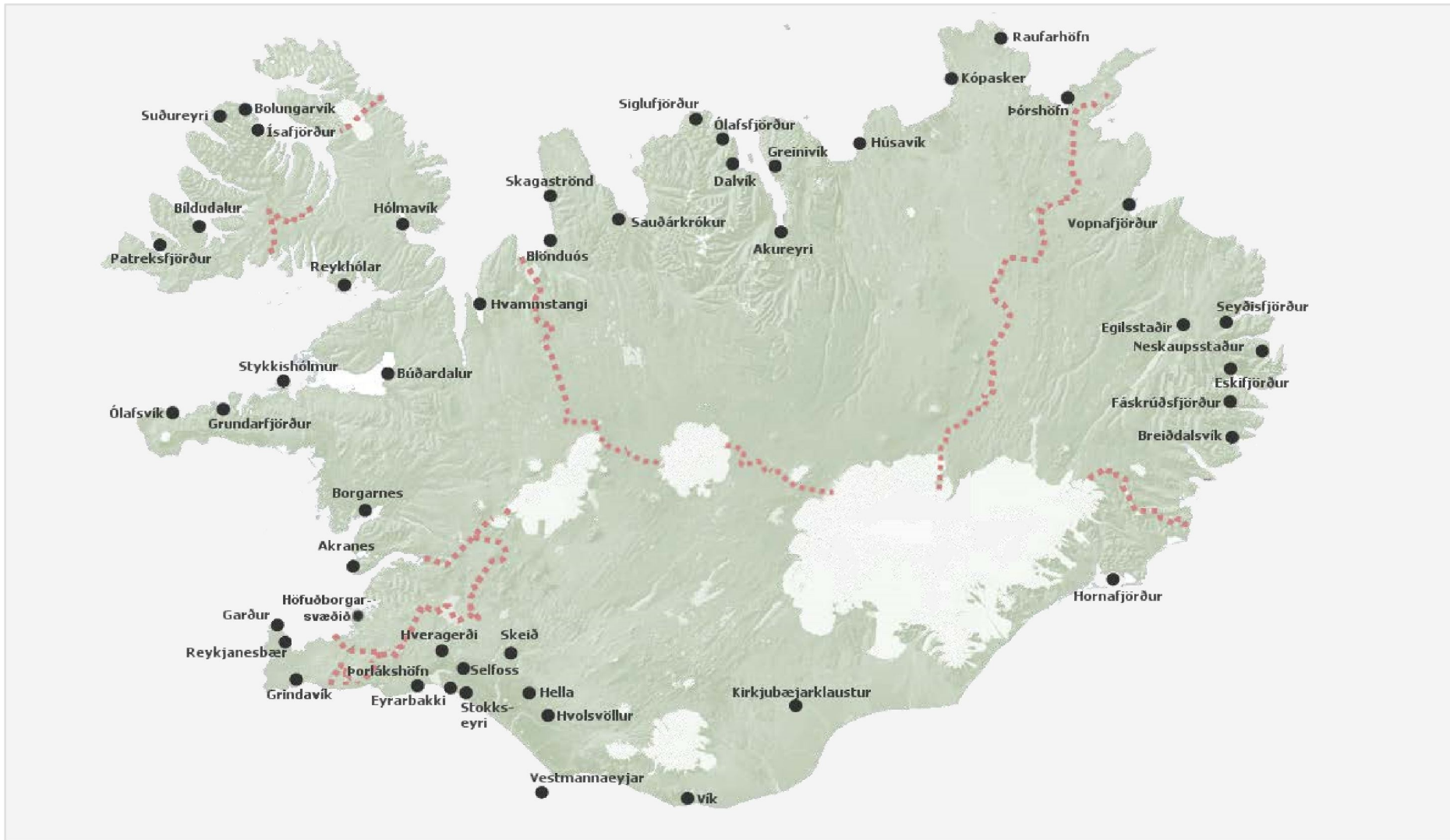
Health expenditure in the budget 2014

Seven Health Care Regions

Nursing homes

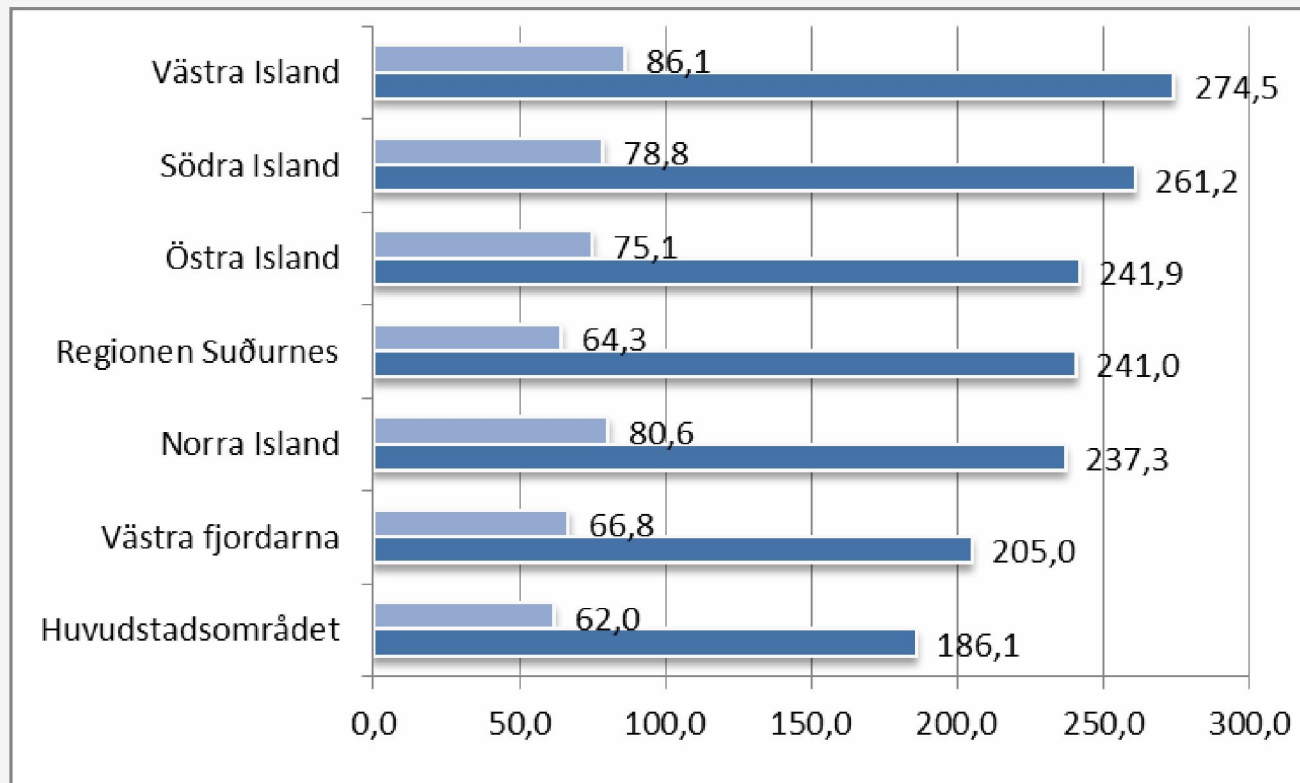
Care for the elderly

- » 2008
 - New standards for nursing home.
 - New nursing homes have been built and others reconstructed.
- » 2014
 - Nursing beds (for short time and permanent)- 2.580
 - Retirement beds – 439
 - Day-care – 673
 - » Total of 3692
- » About 85% residents in nursing homes live in single room.
- » Home nursing – the State is responsible.
- » Home assistance – the Municipalities are responsible.

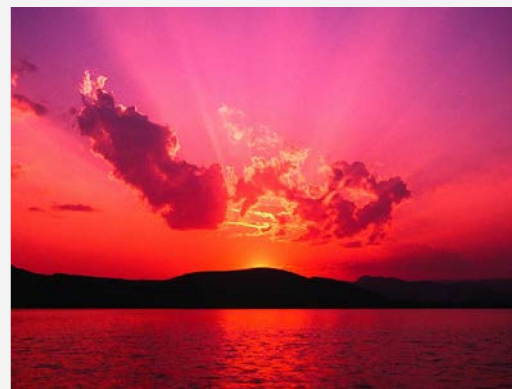
Variabilitet i antal platser i særskilt boende efter hælsøvårdsområde

» Per 1000 invånare 67 år och äldre och 80 år och äldre (2012)

Formal professional committee

- » När äldre personer kan inte längre bo hemma trots stöd kan de ansöka om plats på ett hem för äldre där vård ges dygnet runt. Ansökningarna blir inte beviljade om det finns realistisk möjlighet för den äldre att bo kvar i det egna hemmet.

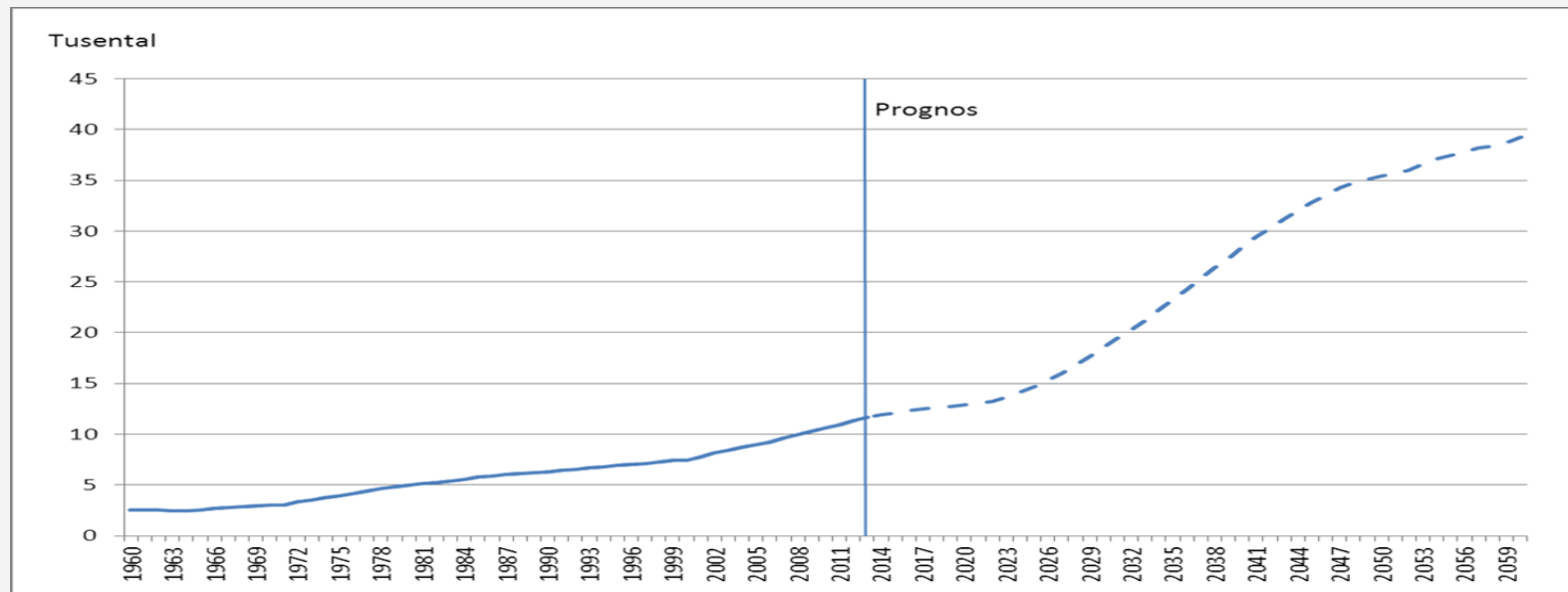

RAI – Residential Assessment Instrument

- » The quality of nursing and care at the nursing home is measured using the specially designed RAI instrument and the associated quality indicators.
- » The RAI is an internationally accepted tool used to assess nursing needs and the health of residents in nursing homes.
- » The RAI system has also been used to create a method of allocating the available funding between nursing homes according to the level and volume of services provided (patient acuity).

» Antal personer som är 80 år och äldre framtill 2012 samt prognos till år 2060

Life expectancy at birth - OECD

Life expectancy at birth 2011* and 1970

*Canada (2009)

Life expectancy at birth

Life expectancy is high in Iceland and people can expect to live longer than before

2011

- Women – 84,1 year
- Men – 80,7 year

- OECD – 80,1 year
- Iceland – 82,4 year

1970

- Women - 77,3 year
- Men – 70,7 year

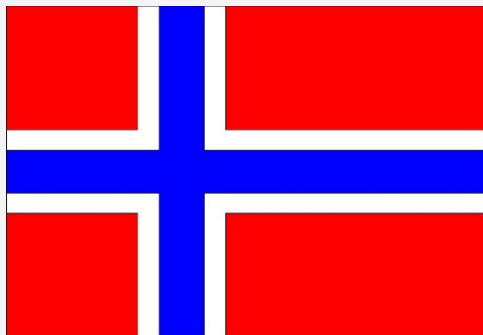

Iceland - Island

65+ 12,9% - (2013)

80+ 3,6% - (2013)

Norway – Norge

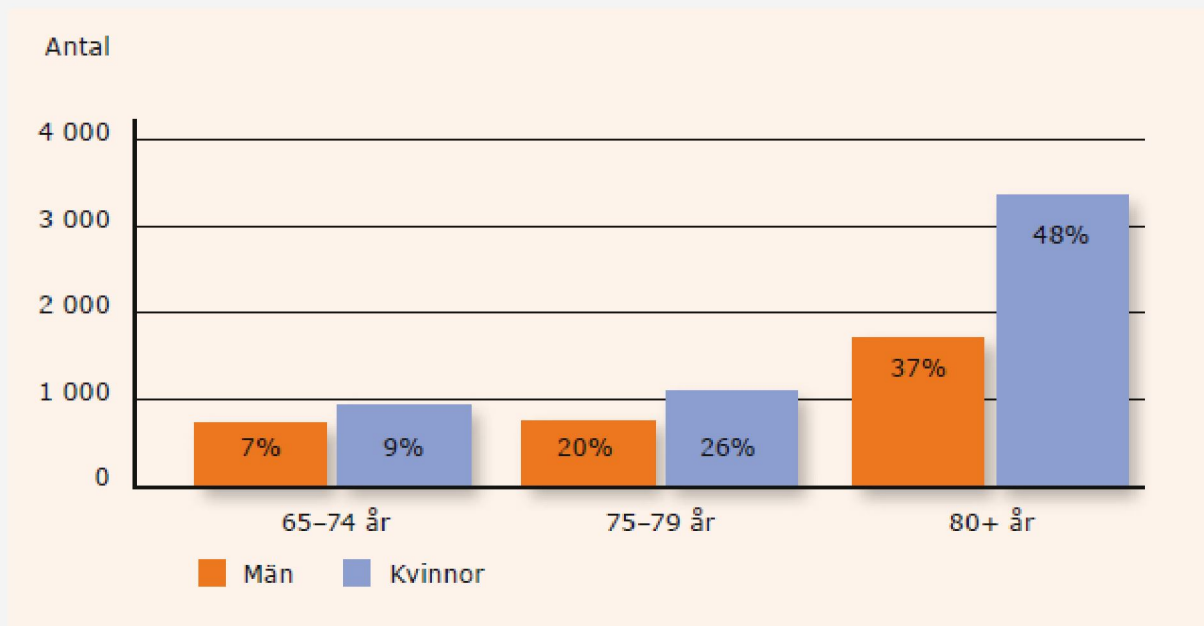
65+ 13,3% - (2013)

80+ 4,8% - (2013)

Kommunal hemtjänst

- » 92% av alla i åldern 80-87 år bor i det egna hemmet (2012)
- » Kommunal hemtjänst är mer utbredd i och runt större städer.

- » Antal og andel äldre som har beviljats kommunal hemtjänst i det egna hemmet efter kön och ålder

Thank you – Takk og ha' det bra 😊

Ageing should not be a problem but sign of prosperity!

MÖRK
HJÚKRUNARHEIMILI

Visit to Mörk

Overview

- Grund, Ás and Mörk – video
- Eden alternative
- Mörk nursing home and Eden
- Assisted living in 78 apartments
- New building

Eden alternative

- Dr. Bill Thomas – an American doctor
- Loneliness, helplessness and boredom
- Independence – decide what you can
- Flowers, children and pets
- Takes a lot of time to change the attitude of the work force

Mörk nursing home and Eden

- 110 beds – divided to 11 homes
- Ten persons in each home. Kitchen and a living room for those ten. Each with their own room and bathroom
- Pets allowed with conditions
- Children from a kindergarten
- High school students

Mörk nursing home and Eden

- Advisory residence council on matters concerning daily living
- Try to get everybody involved, the residents and their relatives
- Relatives are always welcome and are encouraged to feel at home
- Let the residents decide whatever they can and feel like

Mörk nursing home and Eden

- Vegetables and herbs cultivated on the balcony at each home.
- The staff works at our residents home and therefore the residents are not just staying at the staffs workplace

Assisted living

- Grund nursing home bought 78 apartments from Landsbankinn January 2010
- People pay 30 % of the price and then pay monthly rent
- 80 m² – 50.000 Euros – 750 Euros
- 140 m² – 87.500 Euros – 1.300 Euros

Assisted living

- Services provided in nursing home:
 - Lunch here or sent home
 - Doctor in geriatrics
 - Nursing services
 - Physical therapy
 - Hair saloon, pedicure and beauty saloon
 - Small shop
 - Coffee house
 - Activities like literature group, handwork, walking group and bridge group

New building

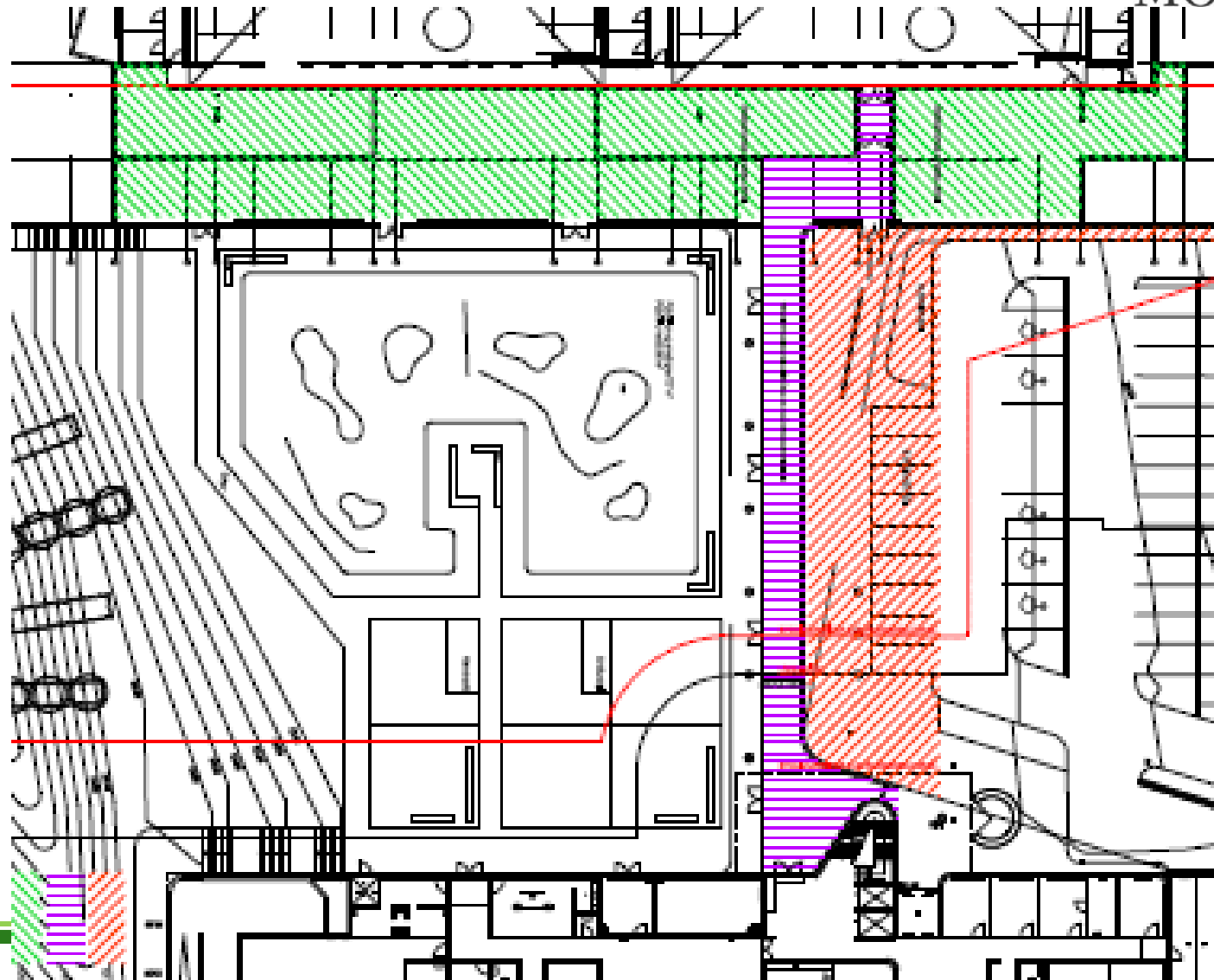

- In order to make it easier for residents to enjoy the service provided here in the nursing home we built a connection building between the apartments and the nursing home
- New space will be available with possibilities of providing new services
- A beautiful garden with a greenhouse and a putting green will be made

Overview

MÖRK
ARHEIMILI

Swimming pool

Reception and gym

More buildings

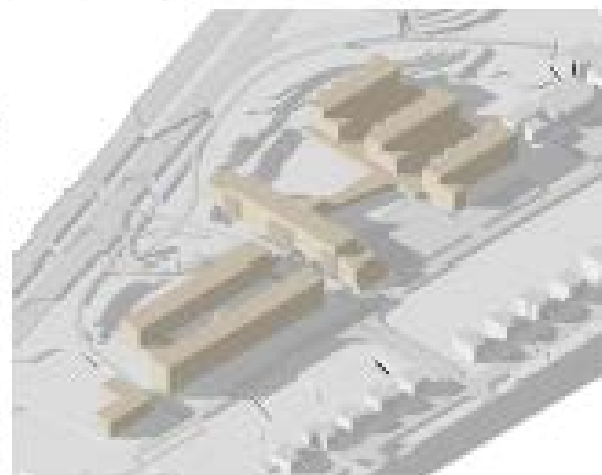
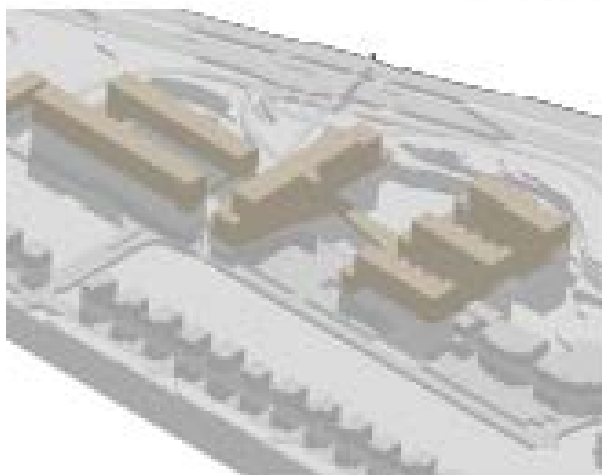
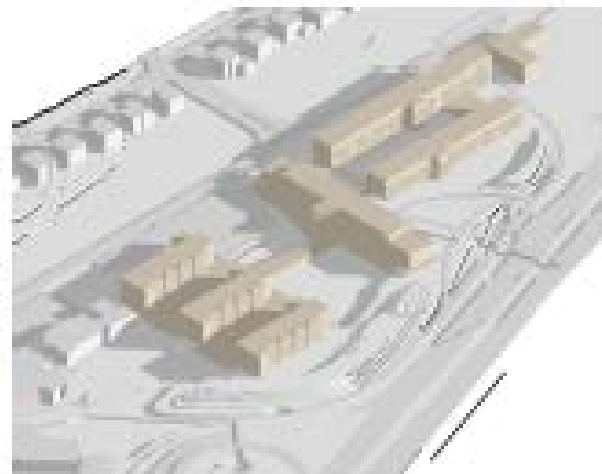
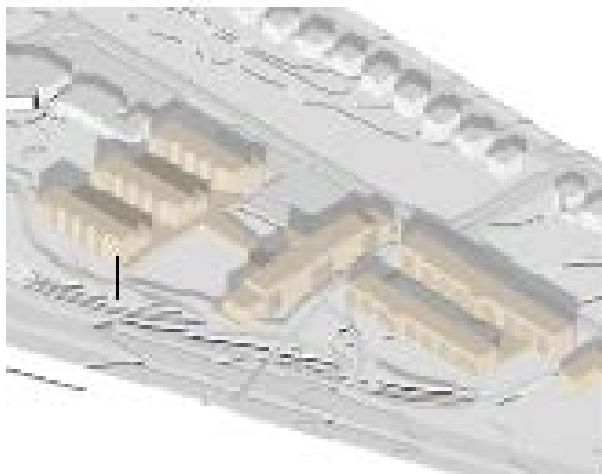

More buildings

MÖRK

HJÚKRUNARHEIMILI

At the end

- Questions?